

М О Т И В И

към проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за насърчаване на заетостта

Икономическото развитие на страната в условията на глобализация и технологично обновление изисква динамичен и гъвкав пазар на труда и мотивирана работна сила с активно поведение на пазара на труда и потенциал от знания и умения, благодарение, на който да отговаря бързо на най-новите предизвикателства в търсенето и предлагането на труд.

Разширяването на обхвата и ефективността на активната политика по заетостта и подобряването на ефикасността на дейността на Агенцията по заетостта са част от препоръките на Европейската комисия и основен приоритет в работата на Министерство на труда и социалната политика.

Наличието на голям брой безработни лица от рисковите групи на пазара на труда и трудностите при тяхното адаптиране и реализиране при растящите потребности и изисквания на съвременния пазар на труда, налагат промени в Закона за насърчаване на заетостта, за да се осигури адекватна нормативна уредба.

При изготвяне на предложените изменения и допълнения в Закона за насърчаване на заетостта са използвани резултатите от проведената през 2014 г. оценка на нетния ефект от активната политика на пазара на труда, извършена в рамките на проект по ОП РЧР „Извършване на оценка на ефекта от активните политики на пазара на труда, финансирани със средства от държавния бюджет”. Обект на оценката бяха програмите и мерките, финансирани от държавния бюджет. Те бяха класирани по ефективност, оценена беше и ефективността им по отношение на отделните включени лица от целевите групи.

Работна група от експерти от Министерството на труда и социалната политика, Агенцията по заетостта и дирекциите „Бюро по труда“ през 2014г., направи преглед на действащите програми и мерки на пазара на труда. В резултат от обсъжданията работна група формулира конкретни предложения за промени в прилаганите мерки за заетост и обучение с цел подобряване на тяхната насоченост и ефективност.

Основните изменения и допълнения в Закона за насърчаване на заетостта включват:

I. Регламентиране на нови дейности и мерки за търсеци работа лица и работодатели:

1. Регламентиране на нов подход за разработване, одобряване и финансиране на регионалните програми за заетост и обучение. Всяка област ще представя само една регионална програма за областта по критерии, заложи в правилника за прилагане на ЗНЗ. Регионалните програми за заетост и обучение на областите ще включват предложения на областните и общински администрации, одобрени от Комисиите по заетостта. Размерът и видовете плащания за регионалните програми ще се определят ежегодно с НПДЗ (чл.33). Целта на предложените промени са развитие на регионализацията и повишаване ролята на регионалните комисии по заетостта.

2. Въвеждане на дуално обучение за безработни лица без квалификация чрез предоставяне на суми на работодатели за всяко разкрито работно място за обучение чрез работа (дуално обучение), организирано по реда на Закона за професионалното образование и обучение, на което е наето безработно лице, насочено от поделенията на Агенцията по заетостта за не повече от 36 месеца (чл.30а, ал.1, т.19, ал.2, т.11 и чл.46а). С цел по-ефективно обвързване на образованието и обучението с практиката през 2014г. се регламентира обучението чрез работа (дуално обучение) чрез изменения и допълнения в Закона за професионалното образование и обучение. В тази връзка предложението в ЗНЗ регламентира възможност за стимулиране на работодателите да разкриват работни места за обучение чрез работа (дуално обучение), като за всяко разкрито работно място за обучение чрез работа (дуално обучение) на работодателите се предоставят суми.

3. Въвеждане на възможност за аутсорсване на услуги за безработните лица, като лица, регистрирани да предоставят посреднически услуги по заетостта ще могат да кандидатстват за предоставяне на суми за всяко безработно лице с увреждания или от други групи в неравностойно положение на пазара на труда, насочено от поделението на Агенцията по заетостта, което те са устроили на работа на несубсидирано работно място за срок не по-малък от 12 месеца (чл.30а, ал.1 и 2 и чл.43а). Предложението цели да повиши ефикасността и качеството на посредническите услуги на пазара на труда, предоставяни на уязвимите групи чрез подобряване на взаимодействието между Агенцията по заетостта и частните трудови посредници. Чрез регламентиране на аутсорсване на услуги

за подкрепена заетост ще се създаде възможност за предоставяне на по-целенасочени и по-качествени услуги за хората с увреждания и от другите групи в неравностойно положение на пазара на труда, като крайната цел е тяхното трайно устройване на работа на първичния пазар на труда.

4. Регламентиране на възможност за осъществяване на съвместни действия между МТСП, Агенцията по заетостта и социалните партньори за разработване на политики с национален обхват и инструменти за тяхното прилагане в областта на пазара на труда (чл.3, ал.2). Целта на предложението е институционализиране и уреждане на механизмите за изпълнение на съвместни действия между министерството, агенцията и национално представителните организации на работодателите и на работниците и служителите чрез закона, като предпоставка за устойчивост на положителните ефекти от съвместните действия. Законното уреждане на взаимодействието ще даде възможност за изпълнение на препоръките на Европейската комисия за участие на социалните партньори във всички форми на управление, контрол и изпълнение на оперативните програми, финансирани със средства от европейските структурни и инвестиционни фондове, за постигане на национална собственост върху резултатите от тяхното изпълнение.

5. Предоставяне на средства на работодатели от селското стопанство при съобразяване с разпоредбите на Регламент (ЕО) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. и Регламент (ЕО) № 1408/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. за прилагане на чл. 107 и 108 от договора към минималната помощ и с регламентите, които ги изменят, допълват или заменят (чл.16а и 56, ал.1). Целта на предложението е да се създаде възможност работодатели от селското стопанство да наемат безработни лица на субсидирани работни места, особено в районите с високо равнище на безработица и ограничено търсене на труд от другите сектори на икономиката.

6. Разширяване обхвата на посредническите услуги по заетостта чрез включване на дейности за мотивиране за активно поведение на пазара на труда (чл.17, ал.1, т.7 и чл.26, т.3).

В рамките на индивидуални и групови форми на работа, безработните лица ще придобиват практически умения за търсене на работа, включително умения за представяне пред работодател, работа с различни източници на информация за свободни работни места и др. Новата посредническа услуга ще замени мотивационното обучение и ще създаде предпоставки за включване на голям брой безработни лица в дейности по активиране, както и за по-ефективно и целенасочено инвестиране на средствата за професионално обучение и обучение по ключови компетентности.

II.Отмяна на неефективни мерки за заетост и обучение:

1.Отменят се мерките за:

1.1 Еднократно изплащане на суми за транспортни разходи на безработни, насочени от поделенията на Агенцията по заетостта и наети на работа за срок не по-малък от 6 месеца извън границите на населеното място по регистрация (чл.30, ал.2, т.9, чл.30б, т.4 и чл.42, ал.1).

В периода 2012 - 2014г. няма безработни лица, възползвали се от тази мярка. Мобилността на работната сила се стимулира чрез изплащане на ежедневни транспортни разходи.

1.2 Месечно изплащане на суми на лица, започнали работа без посредничество на Агенцията по заетостта, които са били регистрирани като безработни в нейните териториални поделения и са получавали месечни социални помощи за период не повече от 12 месеца (чл.42а). Лицата на месечно социално подпомагане трудно намират работа самостоятелно и започват работа предимно със съдействието на ДБТ в програми за заетост и на първичния пазар на труда. В дирекциите „Бюро по труда“ формите на информиране и самоинформиране на безработните, включително по електронен път се развиват, услугите се разнообразяват и при тези условия е невъзможно да се прецени намирането на работа без съдействието на Агенцията по заетостта. През периода 2012 - 2014г. само две безработни лица са се възползвали от мярката.

1.3 Субсидиране на работодател наел безработни лица, насочени от поделенията на Агенцията по заетостта, за обучение и работа на работното място за времето, през което заетото лице е на обучение за период не повече от 6 месеца (чл.45). Мярката изисква сложни промени в работния процес и не се прилага на практика. По-атрактивни за работодателите са мерките като стажуване, заетост с обучение на работното място от наставник и др. Такива именно превантивни мерки за запазване на заетостта и повишаване на квалификацията на заетите лица имаха широко приложение и интерес, като част от проекти, финансирани от ОП РЧР.

1.4 Субсидиране на работодател разкрил работно място, на което са наети на непълно работно време безработни лица, насочени от поделенията на Агенцията по заетостта за период не повече от 12 месеца (чл.51). Тази мярка не е насочена към определена уязвима група и насърчава наемането на непълно работно време, което за лицата в състояние да работят на пълен работен ден не е икономически оправдано и ги ощетява като заплащане и осигурителни права.

1.5 Субсидиране на работодател разкрил работно място, на което е наето лице от 50- до 60 - годишна възраст, придобило право за професионална пенсия за ранно пенсиониране, насочено от поделение на Агенцията по заетостта за период не повече от 12 м. (чл.55б). Целта е по-ефективно насочване на финансовия ресурс към групите в неравностойно положение на пазара на труда.

III. Обединяване и допълване на съществуващи мерки за търсещи работа лица и работодатели:

1. Обединяват се мерките за наемане на безработни младежи до 29 -годишна възраст, завършили средно или висше образование и без трудов стаж в една обща мярка по чл.3б, като се въвежда понятието „първа работа по специалността“ и се удължава периода за субсидиране за не повече от 18 месеца (чл.3б и чл.3бб).

2. Обединяват се мерките за наемане на безработни лица с трайни увреждания, включително военноинвалиди, насочени от поделенията на Агенцията по заетостта, за които на работодателя се предоставят суми за времето, през което лицата са били на работа, но за не повече от 12 месеца (чл.52).

3. Обединяват се мерките за субсидиране на работодател наел безработни лица - самотни родители (осиновители) и/или майки (осиновителки) с деца до 5-годишна възраст, насочени от поделенията на Агенцията по заетостта за работа на пълно или непълно работно време за период не повече от 12 месеца (чл.53 и чл.53а).

4. Обединяват се в една група при регистрацията търсещите работа лица, придобили право на пенсия за осигурителен стаж и възраст и лица, придобили право на професионална пенсия за ранно пенсиониране, които не работят. Към тази група се включват и лицата, получаващи пенсия за старост при условията на чуждо законодателство (чл.18,ал.2,т.4 и 5).

Търсещите работа лица от тази група ще имат право на информация за обявени свободни работни места, посредничество по информиране и наемане на работа и психологическо подпомагане (чл.19, ал.2, т.3 и 4).

5. Допълват се функциите на Националния съвет за насърчаване на заетостта, който вече ще съгласува потребностите от обучение на безработни лица (чл.8, ал.6).

6. Допълват се условията на които следва да отговарят лицата при регистрацията за извършване на посредническа дейност по наемане на работа, които досега бяха регламентирани в подзаконовата нормативна уредба. Физическите лица или представляващите юридическото лице по регистрацията, както и наетите лица за извършване на посредническа дейност по наемане на работа, трябва да имат завършено средно или висше образование, както и трудов стаж в областта на морския транспорт не по-малко от 3 години, когато ще осъществяват посредническа дейност по наемане на моряци (чл.27а, ал.1).

7. Допълват се основанията за прекратяване на регистрацията, като се регламентира прекратяване на регистрацията на лица регистрирани като заети, учащи се, които желаят да работят през свободното си от учене време, лицата, придобили право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, лицата, получаващи пенсия за старост при условията на чуждо законодателство, лицата, придобили право на професионална пенсия за ранно пенсиониране, които не работят и които не са посещавали и не са ползвали услугите на дирекция „Бюро по труда“ за период от една година (чл.18,ал.2,т.4 и чл.20,ал.3,т.6).

8. Регламентира се провеждането на обученията в изпълнение на публичните задачи на Държавно предприятие „Българо-германски център за професионално обучение“. Обученията ще се осъществяват в съответствие с двугодишен план, одобрен от управителния съвет, след обсъждане от съвета към изпълнителния директор и утвърждаване от министъра на труда и социалната политика при условия и по ред, определени в правилника за прилагане на ЗНЗ (чл.60а, ал.10).

9. Променят се изискванията за предоставяне на суми за лица, с одобрен бизнес проект. На лица, които са получили еднократна парична сума и осигуряват заетост по одобрения бизнес проект на друго безработно лице без право на парично обезщетение за безработица, се предоставят допълнително суми, като отпада ограничението лицето да е член на семейството (чл.47, ал.4).

10. Отпада задължението на предприятията, които предоставят временна работа да представят при регистрацията, както и ежегодно до 30 юни, удостоверения за липса на парични задължения към държавата и към общината по смисъла на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс. С въвеждането на комплексното административно обслужване и съгласно чл.3б, ал.4 от Административнопроцесуалния кодекс, административните органи не могат да изискват предоставяне на информация или документи, които са налични при тях или при друг орган, а са задължени да ги осигуряват служебно за нуждите на съответното производство (чл.74ж,ал.2 и 74л, ал.4).

11. Прецизират се и се допълват основанията за прекратяване на регистрацията на предприятията, които предоставят временна работа. Посочват се конкретните условия и ред за

прекратяване на регистрацията при нарушаване на изискванията на Глава 8а. от ЗНЗ. Целта е повишаване ефективността на контрола и предотвратяване на злоупотреби с правата на гражданите (чл.74м).

Повишаването на целенасочеността, ефективността и резултатността на активната политика на пазара на труда, обогатяването на услугите за безработни и търсещи работа лица е основният резултат, които се очаква от въвеждането на предложените в закона промени.

Очаква се предложените промени да създадат условия за подобряване достъпа до пазара на труда особено за най-уязвимите групи чрез адаптиране на услугите към техните потребности; развитие на регионализацията; повишаване на ефикасността и качеството на услугите на Агенцията по заетостта и взаимодействието ѝ с частните трудови посредници; инвестиции в качеството на работната сила чрез обучения, базирани на по-добро прогнозиране и наблюдение на потребностите на работодателите и обвързване на образованието и обучението с практиката в реална работна среда; развитие на междуинституционалното взаимодействие и социалното партньорство; създаване на благоприятен бизнес климат и намаляване на административната тежест за бизнеса и др.

Отмяната на част от мерките ще освободи финансов ресурс и ще позволи пренасочването на средства за прилагане на по- ефективни дейности и мерки на пазара на труда.

Финансирането на предложените дейности и мерки ще се осъществява в рамките на предвидените за Министерство на труда и социалната политика средства за активна политика на пазара на труда при условията, по реда и в размерите, определяни ежегодно в Националния план за действие по заетостта.

МИНИСТЪР - ПРЕДСЕДАТЕЛ:

БОЙКО БОРИСОВ